

BERTRADE VAN HEUKELOM

(Nadat Gijsbrecht van Amstel, heer van IJsselstein, aan Wolfert van Borssele had geweigerd zijn slot voor Hollandse troepen open te stellen, als bolwerk van het graafschap Holland, ondernam de verbolgen Van Borssele een krijgstoct tegen het slot IJsselstein. Gijsbrecht zelf werd gevangen genomen door heer Hubert Van Culemborg, maar zijn vrouw, Bertrade van Heukelom, verdedigde het slot ongeveer een jaar. Tenslotte vonden de overwinnaars, tot hun opperste verbazing in het kasteel geen grotere bezetting dan zestien weerbare mannen, aangevoerd door Bertrade !)

*O lege dagen, dat ik door de zalen dwaal
Van deze trotse sterkte, die eenmaal
Vervuld was van zijn sterke 'aanwezigheid...
Een warmer heden dan de tegenwoordige tijd
Werd mij 't verleden, toen nog dag en nacht
Mijn hart belegerd werd door andere overmacht:
Door liefde' en niet door de onmenselijke ellende
In liefde' alleen te staan. 't Zijn niet van Borssele's benden
Rondom, die mijn gemoed in boeien slaan;
Nog groter overmacht zou' ik om dit slot weerstaan,
Om 't huis van hem, die 't huis van mijn leven was,
Sta 'ik met mijn eenzaam leven borg. Geen pas
Zal 'k wijken voor dit liefdeloos geweld,
Nog liever word ik als een man geveld!*

*Wat deert mij nog de steenworp van de blijden,
't Gedreun der balken, die een muur rameien?
De kogelregen uit katten, evenhogen
Afgeschoten, laat mij onbewogen
Als ik terugdenk aan die andere tijden
Toen hier, in deze zaal, hij rustte aan mijn zijde
En aan mijn borst zijn edel hoofd zich vlijde.
Sterk is de burcht, die liefde heeft ingebouwd
Binnen haar muren. Sterker nog de trouw
Der liefde, die -getart- van zachte macht
Wordt tot een sterke, onweerstaanbre kracht.
O woning van mijn liefde, huis van hem, mijn hart,
Om wie ik duizendvoudige overmachten tart!*

*Ik waak des nachts, ik dagdroom overdag
Sinds ik mijn gade -mijn eigen weerga- zag
Voor 't laatst... O heugenis aan vroegere, heldere vreugd,
Die verder weg lijkt dan 't geluk der Jeugd!
Mijn leven, eens een rijke, blijde wijnrank,
Verdorde zonder hem tot harde pijnbank
Een duimschroef, die mij foltert dag en nacht
Is mijn verlangend hart, dat tevergeefs verwacht.
Mij rest, verbitterd, slechts dit bitterblijde:
'k Vind hem terug, maar enkel in mijn lijden.
'k Behoor hem toe, 'k behoort hem dagelijks meer
Naarmate ik langer zijn aanwezigheid ontbeer.*

Soms als ik uit een hoge torenkamer kijk
Nemen gedachten, als in vogelvlucht, de wijk
Naar een voorheen, dat geen verleden schijnt:
'k Zie, boven de polders zonder eind,
't Bemind gelaat in wolken vaag omljnd,
Liefelijk visioen, dat even snel verdwijnt
Als het verscheen, en dat mij desolaat
In lege wanhoop eenzaam achterlaat...
Nu 'k mijn bestaan niet langer met hem deel
Ben ik mijzelf, ben ik mijzelf teveel:
Alleen door hem kan 'k in mijzelf geloven,
Alleen door hem kom ik mijzelf te boven!

Ik hoor zijn stem naklinken in de zalen
in echo's, die bij avond klagend dwalen
Van muur tot muur. 'k Spreek met hen als gelijke
Als kon ik hem in wat vervloog bereiken.
Een lege echo is mijn eigen ego sedert
't Beeld van mijn liefde in een kerker wordt vernederd.

Ik hoor nog steeds, in gangen en portalen
Zijn voetstap gaan, als vroeger, meen in vale
Schaduwen, geworpen door een toorts
Zijn nederling te zien... O wrede koorts-
gedachten, die een onherroepelijk verleden
Terugroepen naar een hol en onherbergzaam heden.

Wanneer ik in de spiegel staar, ontwaar
Ik in het glas een ander ogenpaar
'k Zie in mijn eigen ogen, spiegels van ziel,
Zijn ogen spiegelen, of 't dood spiegelglas behield
Zijn levende aanblik. In elk onbewaakt
Verloren ogenblik, waarin de tijd verzaakt
Wordt tot een heden zonder einde of begin,
Verschijnt opnieuw, die van mijn leven doel en zin
En de vervulling was. Die meer mijzelf was
Dan ik mijzelf ben zonder hem. Slechts in het blinde glas
Herkent -niet langer dan één ogenblik-
Zichzelf in hem mijn ondermijnde ik;
Een werkelijkheid die snel vervalt tot waan
Als 'k weer terugval in dit halfbestaan
En hij die mij was, mij ontvalt tot gij:
Tweede persoon, gescheiden wel van mij
Maar toch nabij in mij, daarom te meer
Als beeld van eigen zielebeeld ontbeerd.

O spiegelbeeld, geen levend evenbeeld biedi gij,
Enkel een snel verdwijnend schilderij,
Een Ansicht zonder uitzicht in de tijd;
En toch in mij, van tijd en plaats bevrijd,
Handhaaft zijn beeld zich, tot in eeuwigheid.

Henk Kooijman